

עת"א 42045/06/15 - אוסאמה סרחאן (אסיר נגד שרות בתי הסוהר- מחלקת האסיר - זימונים, מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בנצרת בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"א 42045-06-15 סרחאן(אסיר) נ' שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים ואח'
תיק חיצוני: מספר תיק חיצוני

בפני	כב' השופט בנימין ארבל, סגן נשיא - אב"ד
	כב' השופט שאהר אטרש
	כב' השופט יונתן אברהם
עותרים	אוסאמה סרחאן (אסיר)
נגד	
משיבים	1. שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים 2. מדינת ישראל

עתירה כנגד החלטת ועדת השחרורים אשר התכנסה לפי סעיף 25 לחוק שחרור על תנאי ממאסר התשס"א 2001
בראשות השופטת בדימוס אביטל בית נר, חברת הוועדה דורית עוז, רונית סמדר דרור, חינוך, ור/כ ליאת גלילה בעניין תיק
מספר 14719389 מיום 18.6.15.

פסק דין

השופט יונתן אברהם:

רקע והחלטת ועדת השחרורים

העותר שפוט לשנתיים מאסר בגין עבירה של מעשה מגונה בנסיבות אינוס, אותה ביצע עת היה קטין.

וועדת השחרורים שדנה בבקשתו לשחרור מוקדם דחתה אותה בשל כך שחוות דעת מב"ן בעניינו של העותר קבעה מסוכנות בינונית גבוהה לגביו. בחוות דעת זו גם נאמר כי בתחילת מאסרו סירב להשתלב בטיפול ייעודי לעברייני מין וכי בהמשך ומזה מספר חודשים שולב בקבוצה פסיכו חינוכית לעברייני מין, אך לא עבר טיפול מקיף בתחום זה. עוד נאמר בחו"ד מב"ן כי העותר הוא בעל קווי אישיות ילדותיים ותלותיים, מודה באופן פורמלי ונוטה לייחס את הגורם לביצוע העבירה, בכך ששתה אלכוהול עובר לביצועה.

בפני הוועדה הונחה גם חוות דעת אחרת, זו שניתנה ע"י הוועדה לשיקום עברייני מין (להלן: "שע"מ") ברשות לשיקום האסיר. נקדים ונציין כי לפי המלצת גורמי הטיפול בכלא, מאחר שתקופת המאסר שנותרה לעותר לא היה די בה כדי

לשלב את העותר בשלב זה בטיפול ייעודי לעברייני מין בכלא (לאחר שבעקבות הטיפול הפסיכו חינוכי נתרצה והחליט להשתתף בטיפול מעמיק בתחום עבירות המין), הופנה העותר לרש"א לבחינת אפשרות בניית תכנית שיקום מחוץ לכותלי בית הכלא.

וועדת שע"מ התרשמה כי העבירה שביצע העותר היא התנהגות חריגה וחד פעמית. וועדה זו קבעה כי "קיימת חשיבות רבה להשתלבות האסיר בתכנית ייעודית מחוץ לכלא".

תכנית רש"א שהוצגה בפני הוועדה כללה בין היתר השתתפות בטיפול קבוצתי ייעודי לעברייני מין, טיפול פרטני פסיכו סוציאלי, הפנייה לעמותת אפשר (בזיקה לעניין האלכוהול) וכן תעסוקה ופיקוח.

בסופו של יום קבעה וועדת השחרורים:-

"מבחינת מאסר ראשון והתנהגות אולי היה ראוי לשחרור מוקדם, אך שחרורו המוקדם כאשר לא עבר טיפול משמעותי וכאשר רמת מסוכנותו היא רמה בינונית גבוהה, מותירה אותו מסוכן לשלום הציבור ומטעם זה החלטנו לדחות את הבקשה לשחרור מוקדם".

תמצית טענות העותר

לטענת העותר, פרט לעניין המסוכנות כפי שהוערכה ע"י מב"ן, התעלמה הוועדה מכל יתר השיקולים הצריכים לענייננו, לרבות העובדה כי את העבירות עבר העותר בהיותו קטין ולא איזנה נכונה בין השיקולים השונים, איזון שהיה צריך להוליך למסקנה כי יש לשחרר את העותר שחרור מוקדם. כמו כן טען כי הערכת מב"ן נעשתה על פי הסתברות שאינה עולה על 50 אחוז ועל כן הסיכוי שישוב לבצע עבירות אם ישוחרר לפי תנאי תכנית רש"א נמוך מאוד.

בשל כך ביקש העותר לבטל את החלטת הוועדה בהיותה בלתי סבירה.

תמצית טענות המשיבה

המשיבה סמכה ידיה על נימוקי הוועדה. לטענתה, מסוכנות העותר כפי שהוערכה ע"י מב"ן אינה מאפשרת בשום אופן שחרורו של העותר. לטענתה, לא התעלמה הוועדה מיתר השיקולים הצריכים לעניין לרבות המלצות וועדת שע"מ והתנהגות העותר הטובה בין כתלי בית הכלא, ועל כן לא נפל פגם כלשהוא המצדיק התערבות בהחלטת וועדת השחרורים. ב"כ המשיבה אף הפנתה לפסק דינו של בית משפט זה בעת"מ 62599-03-14 בעניין האסיר ויקטור מיצקין (להלן: "עניין מיצקין") ואושרה ע"י בית המשפט העליון ברע"ב 6192/14 בו נתקיימו לטענתה נסיבות דומות של העבירה וכן של היעדר עבר פלילי, שם נקבע כי החלטת וועדת השחרורים שהורתה על שחרור היא בלתי סבירה.

דין והכרעה

לאחר שעיינתי עיין היטב בהחלטת הוועדה ובמסמכים שעמדו בפני הוועדה, וכן שמעתי ברוב קשב את טיעוני הצדדים בפנינו, סבורני כי אין מנוס מהתערבות בהחלטת הוועדה.

סעיף 9 לחוק שחרור על תנאי מונה 3 שיקולים עיקריים שעל הוועדה לשקול, כדלקמן:-

"בבואה להחליט אם ראוי אסיר לשחרור על-תנאי, תשקול הועדה את **הסיכון הצפוי** משחרורו של האסיר לשלום הציבור, לרבות למשפחתו, לנפגע העבירה ולביטחון המדינה, את **סיכויי שיקומו** של האסיר ואת **התנהגותו בכלא**; ...".

כאשר מדובר בעותר שבעת עשיית מעשה העבירה היה קטין, כפי שציינה הוועדה בהחלטתה, צריך משקלם היחסי של השיקולים המנויים בסעיף 9 לעיל להשתנות, באופן ששיקול סיכויי השיקום מקבל משקל גדול ומשמעותי יותר (ביחס למקרה הרגיל בו מדובר בעבריין שהיה בגיר בשעת ביצוע מעשה העבירה).

עניין זה ניתן ללמוד מן העקרונות המאפיינים את הוראות חוק הנוער ובעיקר, מן העיקרון לפיו, ככל שניתן, יש להעדיף שיקומם של מי שהיו קטינים בעת ביצוע העבירה, על פני דרכי ענישה אחרות.

במקרה דנן מדובר בעותר צעיר בגילו, שהגיע לבגרות אגב תקופת כליאתו. זו לו הסתבכותו הראשונה עם החוק. התנהגותו בכל תקופת כליאתו הייתה תקינה.

אכן מב"ן העריך את מסוכנתו כמפורט לעיל, ברם עיון בחוות דעת מב"ן מלמד כי הערכה זו באה עקב אי קבלת טיפול ייעודי מעמיק בין כתלי בית הכלא.

מחוות הדעת של גורמי הטיפול ניתן ללמוד כי העותר (ייתכן שבשל גילו הצעיר) לא היה בשל לקבלת הטיפול הייעודי בתחילת תקופת כליאתו ואף סירב לקבלו. הוא אף נזקק לטיפול מקדים, פסיכו-סוציאלי שיעודו הטמעת חשיבות קבלת הטיפול הייעודי ("קבוצת **"מודעות לטיפול"**). ניכר כי טיפול מקדים זה צלח שכן לפי גורמי הטיפול, נכון להיום מביע הוא רצון להשתלב בטיפול מעמיק, אך בשל יתרת מאסר קצרה לא ניתן היה לשלבו בטיפול ייעודי בין כתלי הכלא.

שילוב העותר בקבוצה הפסיכוסוציאלית המקדימה ע"י גורמי הטיפול משתלב היטב עם האינטרס הציבורי עליו עמדת לעיל של שיקום קטינים, ועם אינטרס ציבורי נוסף של שיקום עבריני מין. כך גם ניתן לומר על התייחסות וועדת שע"מ והמלצותיה בעניין העותר. טוב עשתה וועדה זו כאשר שמה לנגד עיניה את החשיבות הרבה של השתלבות העותר בטיפול ייעודי מחוץ לכלא בפרט מקום בו קיבל העותר את הטיפול הראשוני המקדים והושפע ממנו לטובה (שינה תפיסתו באשר לצורך שלו בהשתתפות בטיפול הייעודי).

ניכר מעיון בתכנית רש"א כי היא מהווה תכנית המשך, ה"תפורה" היטב כדי למלא את כל הצרכים הטיפוליים להם נזקק העותר כעבריין מין. התכנית כוללת טיפול קבוצתי ייעודי לעבריני מין, טיפול פרטני פסיכו סוציאלי, הפנייה לעמותת "אפשר", שיקום ותעסוקה, ואף וועדת השחרורים ציינה כי היא "נראית טובה".

אכן, מסוכנות העותר טרם פחתה דיה נכון לשלב זה בשל אי השתתפותו בטיפול ייעודי בין כתלי בית הכלא. אולם

המקרה דנן הוא חריג. מדובר בשיקומו של מי שהיה קטין בעת ביצוע העבירה (זאת בשונה מעניין מצקין הנ"ל עליו הסתמכה ב"כ המדינה בעת טיעוניה בפנינו). המקרה הוא חריג גם בשל כך שעל אף רצונו העכשווי של העותר להשתלב בטיפול ייעודי, הרי שבשל יתרת מאסרו הקצרה לא ניתן ליתן לו טיפול זה בין כתלי בית הכלא. המשמעות של דחיית עתירתו ואי שחרורו היא אחת, הותרתו ללא טיפול ייעודי מקום בו קיימת מחד מצוות המחוקק לפעול לשיקומו, ומאידך גם קיים מסלול טיפולי שניבנה עבורו ע"י הרשויות שהסמיך המחוקק לקבלת טיפול שיקומי זה.

לא נעלמה מעיני המדיניות השיפוטית הנהוגה בפני בית משפט זה לפיה, מקום בו מציג עותר תכנית טיפולית **פרטית**, וטוען כי אינו יכול לקבל את הטיפול בכלא בשל יתרת מאסר קצרה, ועל כן טוען כי יש לאפשר לו קבלת הטיפול הפרטי מחוץ לכלא, נדחית בדרך כלל הטענה, בנימוק כי אין הציבור צריך לשאת את הסיכון הנשקף מן האסיר בתקופה שלמן שחרור על תנאי ועד שהטיפול המוצע בתכנית הפרטית ישפיע במובן הורדת המסוכנות (אם בכלל).

המקרה דנן שונה בשלושה מובנים: ראשית, בשל העובדה כי העותר היה קטין בעת ביצוע העבירות. שנית, בשל כך שהעותר קיבל טיפול מקדים בכלא ש"העלה" אותו על מסלול השיקום. שלישית, משום שגם תכנית ההמשך הוכנה ע"י רש"א (להבדיל מתכנית פרטית), בברכת גורמי הטיפול, ותוך שתכני התכנית מקיפים את כל צרכי העותר באופן מלא.

נוכח רצונו העז של העותר בהצלחת השיקום וקיומה של תכנית שיקומית כה מקיפה, ניתן לקבוע כי סיכויי השיקום של העותר נראים מבטיחים. על כן, ניתן לצפות כי במקרה דנן כי שילובו של העותר בטיפול, יביא בפרק זמן קצר יחסית לתוצאות שמשמעותן הפחתת המסוכנות.

לא יהיה מיותר לציין שוב את שאין חולק עליו, היינו כי התנהגות העותר בתקופת כליאתו הייתה טובה.

אשר על כן סבור אני, כי באיזון שנעשה ע"י וועדת השחרורים בין השיקולים השונים המנויים בסעיף 9 לחוק שחרור על תנאי ממאסר, בנסיבותיו של העותר, נפלה שגגה המצריכה התערבותנו, בשל כך שניתן משקל יתר לעניין מסוכנותו, בעוד שלא ניתן המשקל הראוי לצרכי ולהצלחת שיקומו של העותר במכלול הנסיבות עליהן עמדתי לעיל.

אם תישמע דעתי, אמליץ כי נבטל את החלטת ועדת השחרורים, נורה על שחרורו של העותר על תנאי לפי תכנית רש"א, לרבות מתן צו פיקוח לפי סעיף 20 ד לחוק שחרור על תנאי. לצורך זה ולצורך קביעת יתר תנאי השחרור אמליץ על החזרת הדיון בפני ועדת השחרורים.

יונתן אברהם, שופט

הש' בנימין ארבל - אב"ד

מסכים אנוכי עם חוות דעתו של חברנו, כב' השופט אברהם. לפנינו אסיר צעיר, שזו לו הפעם הראשונה בין כתלי הכלא. הברירה העומדת לנו הינה בין שחרורו תוך מספר חודשים, בלא שינתן מענה טיפולי הולם למסוכנות הטמונה בו, לבין שחרורו וחיובו- בהסכמה- ליטול חלק בתכנית מקיפה שהוכנה עבורו ע"י גורמי הטיפול. ודוק: גם מב"ן, אשר חיוותה דעתה לצד החומרה, הביעה עמדתה כי העותר זקוק בטיפול המשך לקבוצה הפסיכו-חינוכית בה השתתף (ראה עמוד 7 לחוות הדעת). טיפולים אלה, עליהם הוצבע ע"י מב"ן, נכללים בסל הטיפולי המוצע בתכנית רש"א, ועולים בקנה אחד גם עם עמדת שע"מ. כל זאת, אגב שמסתבר כי מב"ן לא נחשף למידת שיתוף הפעולה של העותר עם גורמי הטיפול. על כך למדנו מעצם האמירה, שאינה עולה בקנה אחד עם דו"ח גורמי הטיפול, כי העותר "משתף פעולה באופן פורמלי וקונקרטי", בעוד שהדו"ח הסוציאלי מלמד על נכונות לטיפול ושיקום, ואילו בחו"ד שע"מ נקבע כי הוא "מביע מוטיבציה ונזקקות טיפולית בתחום עבירותיו והרושם כי אלו כנות ואמיתיות".

על כן, מסכים אני עם חברי כי טעמים כבדי משקל אלה לא נשקלו כראוי, ויש בהם כדי להטות את הכף לכיוון הטיפול- כיוון שיהיה בו כדי להועיל הן לשיקומו ותיקונו של העותר, אגב איון מסוכנותו לזולת, והן לטובתה של החברה כולה.

**ב' ארבל, שופט
סגן נשיא**

הש' שאהר אטרש

אני מסכים.

שאהר אטרש, שופט

הוחלט על כן, פה אחד, כמפורט בחוות דעתו של כב' השופט אברהם, לקבל את העתירה, לבטל את החלטת ועדת השחרורים ותחתיה, להורות על שחרורו של העותר לפי תוכנית רש"א.

הדיון יוחזר **בהקדם לוועדת השחרורים** לקביעת תנאי השחרור.

ניתן היום, כ"ב תמוז תשע"ה, 09 יולי 2015, בהעדר הצדדים.

י' אברהם, שופט

ש' אטרש, שופט

**ב' ארבל, שופט
סגן נשיא - אב"ד**

מירב